

FILOZOFSKI FAKULTET U ZAGREBU
ODSJEK ZA INFORMACIJSKE ZNANOSTI
AK.GOD.: 3.

Loredana Tvrtković

Kulturni identitet grada Poreča i njegovo reprezentiranje javnosti

Završni rad

Mentor: dr.sc. Žarka Vujić

Zagreb, 2016.

Sadržaj:

1. Uvod.....	3
2. Povijest Poreča kao osnova za promišljanje identiteta	4
3. Reprezentacija kulturnog identiteta danas.....	8
4. Materijalni dokazi kulturnog identiteta.....	11
4.1. Forum	11
4.2. Decumanus i Cardo.....	12
4.3. Eufrazijeva bazilika.....	13
4.4. Okrugla i Peterokutna kula.....	15
4.5. Palača Zuccato	16
4.6. Romanička kuća.....	17
4.7. Istarska sabornica i franjevačka crkva sv. Franje	18
4.8. Palača Sinčić - Zavičajni muzej Poreštine	19
4.9. Izvan gradskih zidina	21
5. Ostali oblici kulturnog identiteta Poreča.....	22
6. Prijedlozi promjene javne reprezentacije identiteta.....	24
7. Zaključak.....	25
8. LITERATURA	26

1. Uvod

Temu „Kulturni identitet grada Poreča i njegova reprezentacija javnosti“ izabrala sam prvenstveno jer je Poreč mjesto u kojem živim, nadalje i sama sam pišući ovaj rad htjela naučiti više o svom gradu, isto tako skrenuti pozornost ljudi koji me okružuju na probleme koji se tiču reprezentacije našeg kulturnog identiteta. U početku sam smatrala ovu temu jednostavnom za obraditi, no što sam dublje istraživala shvatila sam koliko ja sama nisam obraćala pozornost na probleme i promjene koje su zadesile grad Poreč, te koliko ljudi odnosno najviše mojih vršnjaka ne zna što nas čini nama, odnosno Porečanima.

Po mišljenju istaknutog muzeologa Ive Maroevića svaka generacija ima svoj doživljaj prenošenja iskustva, te je u tom smislu kulturni identitet promjenjiv. Zadnjih je pedesetak godina došlo do društvenih i etničkih promjena u starogradskoj jezgri, no i do pojave turizma. Koliko je to utjecalo na naš kulturni identitet i kako ga doživljava mlađa generacija, zanimljivo bi bilo provjeriti provođenjem ankete.

Poreč je grad duge povijesti, te stalnih promjena, kretanja, uzleta i padova. Unatoč tome grad se kontinuirano razvijao te izrastao u perspektivan i za život ugodan grad. Poreč kao povijesni grad te prelijepa oblika i krajolika, privlači mnogobrojne turiste. Općina grada Poreča najviše truda ulaže u postizanje što većeg broja noćenja, često zaboravljajući ulagati u ono što grad ima, bogatu zbirku kulturne baštine koju su ostavili naši predci. Posljedica toga jest neadekvatno prezentiranje, a time i gubitak svijesti što nas čini posebnima.

Slika 1. Poreč

2. Povijest Poreča kao osnova za promišljanje identiteta

Prvo ću izložiti povijesni pregled događaja koji su oblikovali Poreč od samog osnutka do danas kako bismo imali cjeloviti pregled i spoznaju iz kojeg su razdoblja određeni spomenici kulture koji danas predstavljaju kulturni identitet grada.

Tokom prvog tisućljeća prije naše ere područje oko Poreča bilo je gusto naseljeno što dokazuju brojne utvrde, svetišta i nekropole smještene na brojnim brežuljcima i uzvisinama. No, u samom Poreču prethistorijsko razdoblje nije ostavilo nekih vidljivih tragova, kao što je to slučaj u Puli. Pravilni rimski raster ulica upućuje na nepostojanje značajnih građevina ranijih razdoblja.¹

Nova epoha započinje rimskim osvajanjem Istre, kao jedna od kolonija javlja se i Poreč. Romanizacija Istre vršila se vrlo sporo, od polovice drugog stoljeća prije naše ere pa sve do prvih desetljeća. Tek se u doba carstva može govoriti o punoj stabilizaciji, a tada tokom prvog stoljeća naše ere nastaje kolonija Iulia Parentium.² Kolonija je imala svoja prava i slobode kao i ostali gradovi u sklopu Rimskog Carstva. Unutar obrambenih zidova, područje grada bilo je pravilno podijeljeno, uz dvije glavne ulice Cardus maximus i Decumanus maximus, koje se sjeku pod pravim kutem, tekle su druge manje ulice, dijeleći grad na pravilne blokove. Središte života rimskog grada odvijalo se na glavnom trgu, forumu, koji se smjestio na zapadnom dijelu poluotoka. Taj osnovni raspored ulica i trgova te stambenih blokova zadržao se sve do danas. Osim svog oblika, sačuvani podaci o njegovom životu predstavljaju tipičan rimski provincijski grad. Natpis na ari T.A.Vera spominje zaduživanje grada zbog obnove hrama te podizanja pristaništa. U to vrijeme razvio se visoki stupanj i tipični oblici antičke kulture, umjetnosti i civilizacije. No, već potkraj 2. stoljeća Rimsko Carstvo zahvaća kriza, što se odrazilo i na municipije. More je prije svega gradovima u rasulu omogućilo da se održe kao posebni organizmi u novoj povijesnoj situaciji. Upravo je ta veza povezala istarske gradove s Bizantom koji je zavladao 536. godine.³ Poreč je za vrijeme vladavine bizantskog cara Justinijana doživio svoj najveći sjaj, što zasigurno potvrđuje Eufrazijeva bazilika, nastala polovicom 6.stoljeća u vrijeme biskupa Eufrazija. Iz tog vremena sačuvani su mozaici koji danas nikoga ne mogu ostaviti ravnodušnima. Osim same

---

¹ Prelog, Milan, Poreč, grad i spomenici, Institut za povijest umjetnosti, Zagreb, 2007., Str.19.

² Prelog (1): str.22.

³ Prelog (1): str. 25.

bazilike, građevni kompleks obuhvaća oktogonalni baptisterij, atrij te biskupsku palaču koja je jedina u svijetu do danas sačuvana do krova.⁴

Posljednih godina 6. i početkom 7. stoljeća započinje slavizacija velikih dijelova bizantskog imperija. To je razdoblje obilježeno stalnim provalama Slavena. Nova država Langobarda obuhvatila je veći dio Italije, a Istra je u sastav države ušla na vrlo kratko vrijeme, do pojave Karolinga.⁵ Krajem 8.stoljeća Istra potpada pod vlast Franaka te je uklopljena u Karolinško Carstvo. Oni zatiču neprekinut kontinuitet življenja, kulturna dostignuća i visoku kulturu življenja, čemu su se zaista divili. Porečka biskupija vjerojatno potpada pod vlas Karolinga tek nakon koncila u Mantovi 827. godine. Tada se obnavlja i sjeverna crkva katedralnog kompleksa, dobivši novo svetište s tri apside upisane u začelni zid.⁶

Raspadom Karolinškog Carstva u Istri se formiraju samostalne komune, uključujući i Poreč koji je svoju komunu uspostavio 1194.godine. U to vrijeme grad najviše ovisi o Veneciji koja je preuzela ulogu zaštitnika komuna kako bi osigurala politički utjecaj na jadranskoj obali.⁷ Godine 1209. feudalno gospodstvo nad Istarskom markom dobiva akvilejski patrijarh, koji osim crkvenog poglavara, postaje i jednim od najkrupnijih posjednika na tom području. Poreč se otpočetka suprostavljao njegovoj feudalnoj vlasti te se 1267.godine predaje Veneciji i na taj način postaje prvi istarski grad koji je vlastitom voljom postao dio Mletačke Republike.⁸

Pod Venecijanskom vlašću Poreč doživljava ekonomski uzlet, u prvom redu porečka luka postaje luka od velikog značaja, raste i trgovina i obrt. U to vrijeme grade se i neke od najreprezentativnijih palača poput palača Zuccato, Parisi – Gonan i mnoge druge, nadalje, obnavljaju se i obrambene zidine, Okrugla i Peterokutna kula. No, niz sukoba u koje je Venecija ulazila odrazili su se i na Poreč. Najveća šteta dogodila se u sukobu Venecije i Genove 1354. godine kada je grad opljačkan. Tada su odnesene u Genovu moći sv. Maura i Eleuterija iz katedrale.⁹ Sukobi se u 14. stoljeću neprekidno nastavljaju, najviše među Venecijom i Austrijom. Pojavljuje se i kuga koja je znatno smanjila broj stanovništva. Unatoč

---

⁴ Baran, V., Grabovac, V., Puljić, A., Zaštita prirodne i kulturne baštine s posebnim naglaskom na Eufrazijevu baziliku. Metodički obzori, Vol.2(2007)2 No.4 Prosinac 2007. str.101

⁵ Prelog (1): str. 26-27.

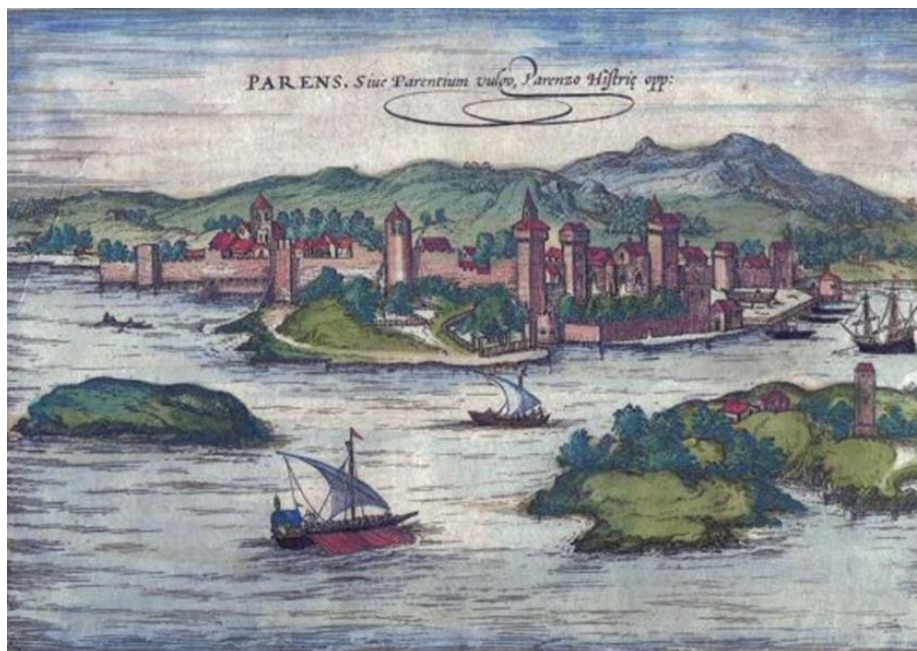
⁶ Jurković M., Hrvati i Karolinci: rasprave i vrela, Muzej hrvatskih arheoloških spomenika, Split, 2000. str.168.

⁷ Črnja, Z., Rakovac, D., Poreč, Čakavski sabor, Žminj, 1975., str.14.

⁸ Prelog (1): str.36.

⁹ Prelog (1): str.41.

stalnim pokušajima oživljavanja grada, useljavanjem novog stanovništva do porasta i stabilizacije dolazi tek u 16. stoljeću.¹⁰

Slika 2. Grafika Poreča, 16. stoljeće (G. Braun - F. Hogenberg)

Nakon pada Mletačke Republike, Poreč je došao pod vlast Austrije, ali je već 1806. godine prepušten Napoleonu čija se kratkotrajna vlast zadržala do 1813. godine kada započinje razdoblje tzv. druge austrijske vlasti koje će trajati do 1918. godine. Od 1816. godine Poreč je s ostatkom Istre dio Austrijskog primorja (Österreichisches Küstenland) te u tom razdoblju nema značajniju ulogu.¹¹

Tek nakon 1860. godine Poreč ponovno dobiva priliku za uzlet. Zbog političke reorganizacije ukidaju se okruzi, a glavnim gradom makrofovije i administrativnim sjedištem postaje Poreč.¹² Nedugo nakon toga Austrija prepušta autonomnu pokrajinsku vlast imućnijim slojevima stanovništva. Poreč je tako postao glavno središte političkog života u Istri, u kojemu su se desetljećima lomila koplja između vladajuće talijanske manjine i većine istarskog slavenskog stanovništva. U austrijskom se razdoblju grad ponovno razvija, unaprijeđuje se promet i trgovina, a zabilježeni su i počeci turizma. Turizam se u Poreču razvija i njeguje od sredine 19. stoljeća, grade se svratišta, hoteli, kupališni objekti. Razvijao

¹⁰ Črnja, Z., Rakovac (7): str.19.

¹¹ Šetić Nevio, Poreč i Poreština u doba Napoleona, Zbrnik Poreštine, (ur.) Legović Marko, Zavičajni muzej Poreštine, Poreč, 1987. Str.158.

¹² Črnja, Z., Rakovac (7): str.22.

se prvenstveno izletnički i kulturni turizam. Također, to je razdoblje obilježeno i dolaskom stranog kapitala te buđenjem svijesti lokalnog stanovništva o koristima turizma.¹³

Tijekom Prvog svjetskog rata život u gradu nije bio lagan. Nestašice hrane, glad, neimaština, socijalni nemiri bili su svakodnevica. Godine 1915. započinju učestali zračni i pomorski napadi na grad, tada austrijsko sjedište hidroavionske postaje, koji će trajati sve do kraja Prvog svjetskog rata. Nakon Prvog svjetskog rata Austrija propada i grad dolazi pod Talijansku upravu. To je vrijeme jedno od najtežih razdoblja grada. Talijanska je vlast zabranila sve što je hrvatsko - jezik, imena, kulturnu tradiciju i gospodarske tekovine. Fašisti su osim hrvatskog stanovništva, imali protiv sebe i članove Jedinствene socijalističke partije kojih je bilo mnogo u Poreču, no i njih su svojim metodama, ušutkali. Za vrijeme talijansko – fašističke uprave stanovništvo je znatno stagniralo, zamirala je i osnovna privredna djelatnost, poloprivreda, vinogradarstvo i stočarstvo, što je zabrinulo i istaknute istarske Talijane, koji su zbog toga javno negodovali. Godine 1943. došlo je do većeg ustanka kojeg je predvodio Joakim Rakovac. Naoružani seljaci napadali su općinske uprave na području Poreštine te karabinjerske stanice. Ustanci su doveli do velikog gubitka, no nisu prestajali do oslobođenja Poreča. Joakim Rakovac uspio je nagovoriti gradske vlasti da mirno predaju Poreč te je odmah uspostavljena narodna vlast.¹⁴ No, nedugo nakon toga, Poreč je pogodila nova tegoba, bili su to Nijemci, koji su već 9. listopada 1943. godine zaposjeli cijelu Poreštinu i sam Poreč. Tijekom Drugog svjetskog rata grad je više puta bombardiran, a gradska je jezgra bila teško oštećena. Joakim Rakovac i drugi politički rukovodioci odlučili su nastaviti svoju oslobodilačku borbu. No, važno je naglasiti da su pučki slojevi talijanskog stanovništva pristupili u narodnooslobodilačkoj borbi te se borili i ginuli za iste ciljeve uz Hrvate. Na taj način nekadašnje nacionalne sukobe zamjenilo je jedinstvo narodnih masa.

Godine 1947. Pariškom mirovnom konferencijom Istra, a s njom i Poreč postaju dio Jugoslavije, a sam grad napušta između 80 % i 90 % njegovog stanovništva i odlazi u egzil u Italiju. Jugoslavenko razdoblje karakterizira industrijalizacija (tvornica za preradu ribe "Školjka") i izgradnja turističkih kapaciteta.¹⁵

---

¹³ Blažević, Ivan, Povijest turizma Istre i Kvarnera. Opatija : Otokar Keršovani, 1987. , str.33.

¹⁴ Mikolić, M., Talijanska okupacija i narodno oslobodilačka borba, Turistički savez općine Poreč, Umag, 1985., str. 21.- 22.

¹⁵ Zdunić, D. Poreč : Turistički savez općine ; Zagreb : Spektar, 1985., str. 88.

3. Reprezentacija kulturnog identiteta danas

Poreč je grad duge povijesti koja je ostavila svoje materijalne tregove koje mi vidimo kao bogatu zbirku spomeničke baštine. U ovom poglavlju obradit ću neke od njih kao dokaze postojanja kulturnog identiteta grada Poreča. Ono što danas smatramo dokazom kulturnog identiteta nalazi se reprezentirano u brojim publikacijama, web stranicama, promidžbenim materijalima te označenim mjestima u tkivu grada. No, postoje građevine i spomenici kojima nije ukazana dovoljna pažnja, a zasigurno imaju vrijednost koja predstavlja kulturni identitet grada. Kulturna se baština vrlo cijenila, osobito nakon polovice prošlog stoljeća kada se izdaju publikacije Vande Ekl, Milana Preloga, Miljenka Jurkovića i mnogih drugih što je rezultiralo visokom razinom svijesti stanovništva o bogatstvu kulturnih znamenitosti grada. Danas općina grada Poreča zajedno sa Zavičajnim muzejem Poreča na području kulture pridaje važnost samo manifestacijama poput srednjovjekovnog festivala Giostra.

Interpretacijske ploče na hrvatskom, talijanskom i engleskom jeziku, sadrže informacije o nazivu i stoljeću nastanka spomenika. Na nekim se pločama naziv pojedine građevine izostavi te zamijeni nazivom „kompleks“ poput „Kompleks gotičkih kuća“, dok se na nekima i ne pojavljuju odnosno ne postoje. Vodiči, interpretacijske ploče te ostali oblici prezentacije i interpretacije vrlo su šturi i nezadovoljavajući, a sami spomenici nedovoljno valorizirani.

Slika.3. Primjer interpretacijske ploče

Za vrijeme turističke sezone mnogi Porečani odlaze kod rodbine kako bi svoje domove iznajmili turistima. Takve su promjene zasigurno utjecale i na razumijevanje kulturnog identiteta. Svaka generacija ima svoj doživljaj iskustva. S obzirom na to, provođenje ankete među starijom i mlađom generacijom dalo bi mnogo zanimljivih činjenica, moguće i odgovor na pitanje jesu li takve promjene utjecale na kulturni identitet grada.

Danas Poreč broji 16.696 stanovnika, te se ističe kao multikulturalan grad. To se ponajprije očituje kroz suživot Talijana i Hrvata, dvojezične table, talijanski vtiče i škole, te zajednice Talijana koje su opće prihvaćene i bitna su odrednica kolektivnog identiteta. S druge strane, vidljivo je i neprihvatanje ostalih nacionalnih manjina, no o tome se rijetko govori. Stari grad, grad je stanovnika albanskog podrijetla. Jezgra grada živi samo u ljetnim mjesecima, trgovine i radnje sadrže proizvode namijenjene isključivo turističkom tržištu.

Na internetu se kulturni identitet prezentira putem web - stranica i aplikacija. Turistička zajednica Poreča odnedavno ima novu internetsku stranicu vizualno kreiranu kao mozaik, prepoznatljiv motiv grada. Na stranici se nude informacije od smještaja, preko kulturnih znamenitosti i manifestacija, do gastronomije i sporta. Turistička zajednica nudi i mogućnost stručnog vodstva u razgledu grada, na hrvatskom i stranim jezicima. Što se tiče kulturnih znamenitosti, nažalost kao na stranici Turističke zajednice, pa tako i na ostalim stranicama koji se tiču kulture Poreča, nedostaju spomenici kao što su franjevačka crkva, kazalište i gradska vijećnica.

Zanimljiv je projekt petorice mladih Porečana koji su uvidjeli nedostatak kulturne promocije grada, a s kojima sam imala priliku razgovarati o tome kako su se i zašto odlučili na takav pothvat. Izradili su aplikaciju pod nazivom „Find in (Poreč)“. Iako je prvobitno bila namijenjena turistima, kažu kako se sad sve više koncentriraju na domaće stanovništvo. Razlog za izradu takve aplikacije jest nepostojanje aplikacije toga tipa, također želja za promoviranjem svoga grada te povezivanjem stanovništva grada Poreča. Za razliku od internetske stranice Turističke zajednice, aplikacija sadrži informacije i o gore navedenim zapostavljenim spomenicima baštine, također rute i putokaze kako pronaći svaku kulturnu vrijednu građevinu. Razvijen je sustav rezervacija i kupnje ulaznica za različita događanja na području Poreča koje sve više koristi domaće stanovništvo.

Slika 4. Vizualni izgled aplikacije „Find in“

Kulturno bogatstvo grada danas privlači mnogobrojne turiste. Turizam je stanovništvu Poreča već desetljećima glavna grana prihoda. Za vrijeme turističke sezone stanovništvo se u potpunosti prilagođava stranim posjetiocima. Kustosica etnografskog muzeja u Pazinu Ivona Orlić opisuje: „Kultura i identitet domicilnog stanovništva koje iznajmljuje kuće, apartmane, sobe, u sasvim su drugom položaju i odnosu prema kulturi i identitetu turista. Njihova kultura i idenitet, kao i njihov dom, doslovno su na prodaju.“ S pojavom turizma i sve većim posjetom stranih gostiju, stanovništvo je također postajalo svjesno i turističkog tržišta u šansi za nekontroliranim plasmanom pseudoproizvoda svake vrste. Davajući prednost turizmu, zaboravljao se vrlo važan segment, razvoj grada. Tako povijesna jezgra postaje sve zapuštenijom, domicilno stanovništvo iz nje seli u predgrađa, što je rezultiralo i promjenom samog centra komunikacije. Veliki supermarketi postaju žarišnim točkama grada.¹⁶

S druge strane, velika posjećenost i zadovoljstvo turista utjecalo je i pozitivno na kulturni identitet. Stanovnici grada postali su svjesniji ljepote i kulturnog bogatstva Poreča i moguće je da će i sami početi jače doprinositi njegovu očuvanju.

¹⁶ Orlić, I., Istra kroz tri generacije: između svakodnevne konstrukcije identiteta i turističkog proizvoda, Pazin: Etnografski muzej Istre, 2013. str. 52.

4. Materijalni dokazi kulturnog identiteta

4.1. Forum

Rimski forum Poreča smješten je uz zapadnu obalu pokraj bedema. Forum se sastojao od pravokutnog hramskog podija sa zapadne strane, manjeg pravokutnog hrama sjeverno uz njega te poligonalne građevine natkrivene kupolom o čijem vremenu gradnje i namjeni nema dovoljno podataka. Sam naziv Marafor povezivan je zbog sličnosti imena sa svetom Marijom, gradskim zaštitnikom svetim Maurom i s rimskim bogom Marsom.¹⁷ Oko foruma nizale su se javne građevine posvećene kultovima, gradskoj upravi i novčarskim poslovima. Od hrama na Forumu sačuvan je stražnji i bočni dio stilobata s kamenom oplatom te bazom južnog ugaonog pilastra začelja. Hramu su pripadali ulomci vijenaca, timpana i arhitrava, danas izloženi na forumskom podiju, ali ne svi. Po stilskim karakteristikama sačuvanog ulomka friza, hram se datira u drugu četvrtinu 1.stoljeća. Po dimenzijama podija i ostalih elemenata hrama proizlazi da je hram bio tipa heksastil prostil. Pravokutna građevina smještena dva metra sjevernije interpretirana je kao manji forumski hram. Pripisan je Neptunu i povezan s natpisom Abudija Vera sa krajem 1.stoljeća. U povijesnim izvorima spominjene se i treći hram na južnoj strani foruma, posvećen božici Dijani.¹⁸

Danas su kulturne građevine iz rimskog doba potpuno zanemarene. Interpretacijske ploče gotovo se i ne vide, no i informacije koje daju vrlo su šture. Porečki forum danas se teško i razaznaje s obzirom na količinu restorana smještenih na njemu. Općina grada Poreča je premještanjem gradske knjižnice na forum, uspjela dati život trgu i u zimskim mjesecima. Jedan od razloga lošeg stanja foruma i građevina koje je on uključivao jest i zanemarivanje. Stanovnici Poreča izbjegavali su to do nedavno neugledno mjesto iz razloga što ga nisu poistovjećivali s nikakvim značajnim kulturnim mjestom. Ono što je trebalo predstavljati rimsku kulturu i bogatstvo s početka razvoja grada Poreča, postalo je mjesto na kojem su se mladi opušitali i zabavljali prije noćnog života, pritom uništavajući vrijedan spomenik, što je prvenstveno posljedica neznanja i nepostojanja promocije spomenika grada. Nakon desetljeća zanemarivanja, danas postoje naznake poboljšanja u vidu promocije, zaštite i brige za antičke spomenike, iako još uvijek nedovoljno. Osim da je simbol Rimskog Carstva, dodatnih informacija nema kao npr. mogući izvorni izgled, te sam značaj spomenika. Osim

¹⁷ Starac, A. , Urbanizam i arhitektura u Istri, iz kataloga: Klasični Rim na tlu Hrvatske, Galerija Klovićevi dvori, Zagreb, 2014., str. 63.

¹⁸ Starac, A. (17): str. 70.

nezadovoljavajućih interpretacijskih ploča, ni vodiči grada ne sadrže opširnije informacije o rimskim spomenicima.

Slika 5. Forum

Slika 6. Veliki hram

4.2. Decumanus i Cardo

Tipičan primjer jasnog ortogonalnog sustava komunikacija u rimsko doba predstavlja antički Parentium. Komunikacija se odvijala pomoću glavnih ulica Decumanus i Cardo. Decumanus se proteže s istoka prema zapadu, a Cardo sa sjevera prema jugu. Nekadašnji Decumanus Maximus zadržao je gotovo cijeli prvobitni tok, a i sam naziv ulice do danas.

Promjena stanovništva u starom gradu ima za posljedicu, po mom mišljenju, gubitak izvornog izgleda i „štiha“ glavnih ulica starogradske jezgre. Stanovništvo u starogradskoj jezgri većinskim je djelom albanskog podrijetla. Trgovinama namjenjenim isključivo za potrebe turisa, slastičarnama i restoranima „okupirali“ su glavnu ulicu, kao i čitavu starogradsku jezgru. Tako ona „živi“ samo u ljetnim mjesecima. Osim toga, proizvode iz svojih trgovina iznijeli su na samu ulicu, kako na pločnike tako i na zidove. Time je ulica potpuno poprimila drugačiji izgled i smisao. Svjetla trgovina i slastičarnicaa odvlače pozornost od same spomeničke baštine. Decumanova je ulica, osim samog izgleda, značajna i po kulturnim građevinama koje su potpuno izgubile svoju funkciju, a rijetko kada se i primjećuju.

Slika 7.

Slika 8.

Slika 9.

4.3. Eufrazijeva bazilika

Porečki katedralni kompleks predstavlja jednu od najbolje sačuvanih cjelina ranokršćanske arhitekture u svijetu. Danas su gotovo u potpunosti sačuvane trobrodna Eufrazijeva bazilika, atrij, memorijalna kapela i biskupska palača koje datiraju iz sredine 6.stoljeća. No, postoje i raniji građevni slojevi o čemu svjedoče zgrada krstionice te brojni ostaci uklopljeni u Eufrazijeve gradnje. Raniji sloj katedrale naziva se Predeufrazijana, datirana u 5.stoljeće. Sačuvani su i podni mozaici starije crkve koji se datiraju u 4.stoljeće. Ispod podova najranije crkve otkriveni su i ostaci rimske arhitekture, a nekadašnja je rimska ulica koja je vodila u luku prilikom izgradnje crkvenog kompleksa pretvorena u narteks.¹⁹

Tijekom 5.stoljeća grade se dvije paralelne trobrodne bazilike, a sjeverna se nalazila točno iznad Prve bazilike. Od nje su sačuvani perimetralni zidovi, temelji kolonade te dva lučna otvora na istočnoj strani. Obje bazilike imale su polukružnu subseliku odmaknutu od istočnog zida. Narteks se kao i onaj iz prethodnog razdoblja protezao duž pročelja obje crkve, ali je na sjevernoj strani završavao ravnim zidom. Iz istog je razdoblja i krstionica koja je ostala u funkciji i tijekom kasnijeg razdoblja.²⁰

Do modernizacije katedrale dolazi u vrijeme biskupa Eufrazija koji je svoj graditeljski pothvat zabilježio natpisom na glavnoj apsidi. Njegova adaptacija datira se približno

¹⁹ Matejčić, Ivan, Eufrazijana – Katedrala u Poreču, Istarska županija, Zagreb, 2014., str 17.

²⁰ Matejčić (19): str. 29.

sredinom 6.stoljeća. Velika bazilika nadovezuje se na stariju baziliku, od koje koristi temelje i dijelove zidova. Središnja velika poligonalna apside i polukružne upisane apside bočnih brodova predstavljaju potpunu novogradnju. Eufrazije također gradi kvadripotrik atrija, između prostora krstionice i bazilike.²¹ Mijenja se i crkveni namještaj, a apside se prekriva figuralnim i dekorativnim mozaicima. Na mozaicima su iznad apside predstavljeni apostoli s Isusom, u centralnom dijelu tadašnji biskup Eufrazije s maketom bazilike, anđeli čuvari, Djevica Marija s Isusom u krilu, domaći sveci mučenici, posebice sveti Mauro – prvi biskup, potom mučenik i zaštitnik grada Poreča i cijele Istarske biskupije.

Današnji izgled bazilike rezultat je velikog restauratorskog pothvata u prvoj polovici 20. stoljeća. Uklonjene su prigradnje iz 19. stoljeća, otvoreni su izvorni prozori na sjevernom zidu bazilike te je dovršeno restauriranje krstionice. U unutrašnjosti bazilike provedena su temeljita arheološka istraživanja. Na betonsku ploču postavljen je novi pod sa staklenim otvorima kroz koje je moguće vidjeti ostatke starih podni mozaika.

Novi konzervatorsko-restauratorski zahvat započet je krajem 20.stoljeća. Program je obuhvatio zgradu biskupije, arheološko područje i sakristiju. Kako bi omogućili restauraciju zgrade biskupije sagrađen je novi biskupski dom, a stara biskupija je postala otvorena za javnost. Uredilo se i arheološko nasljeđe, čime se omogućilo kružno kretanje posjetitelja: od muzeja, preko arheološkog područja, nekadašnje sakristije i trolisne kapele do bazilike. Ovim je radovima omogućeno otvaranje za javnost gotovo svih spomenički važnih dijelova Eufrazijane, mogućnost koju koriste tisuće posjetitelja godišnje.²² Vrijednost bazilike je nesumljiva, osim toga Eufrazijeva bazilika uvrštena je na Popis svjetske kulturne baštine UNESCO 1997.godine. Bazilika je do danas zadržala istu funkciju te je najreprezentativniji dio kulturnog identiteta grada.

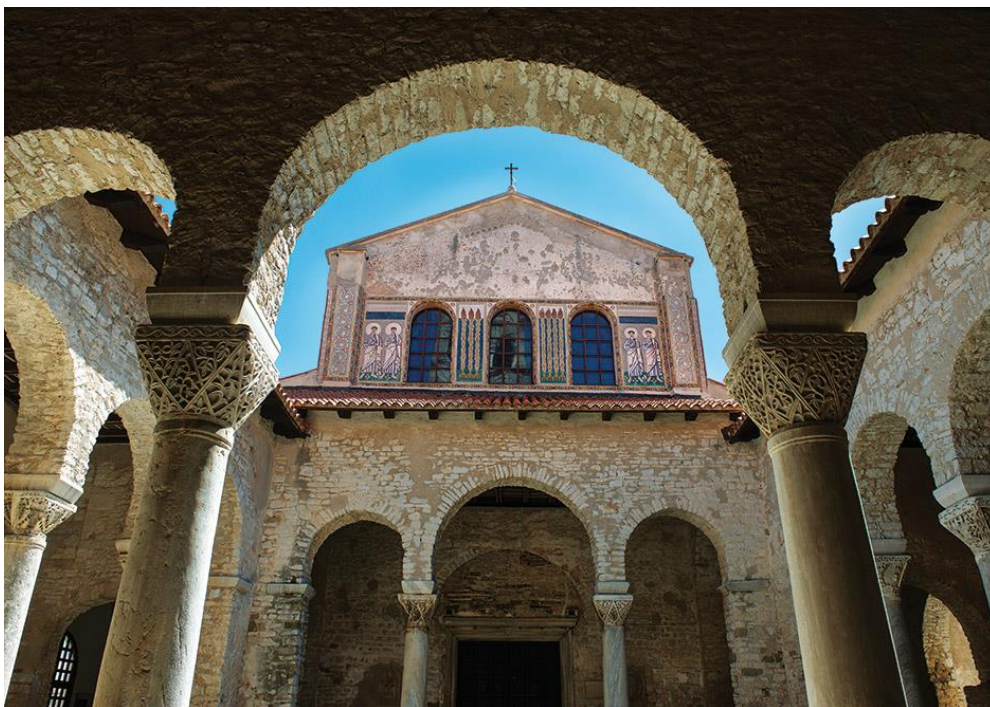
No, samoj prezentaciji treba dodati veći značaj. Uz malu tablu s crtežom pregradnji bazilike, te dvije rupe u betonu u samoj crkvi, nisu postavljeni nikakvi drugi oblici prezentacije. Kružno cirkuliranje kroz katedralni kompleks moguć je samo u ljetnim mjesecima, uz plaćanje ulaznice. Nužno je i uklanjanje tragova vandalizma poput grafita, a potrebno je osim križeva prodavati i publikacije o Eufrazijevoj bazilici, postaviti 3D projekcije, kao što je to praksa u ostatku svijeta.

---

²¹ Matejčić(19): str. 35.

²² Matejčić (19) : str. 47

Slika 10. Eufrazijeva bazilika

4.4. Okrugla i Peterkutna kula

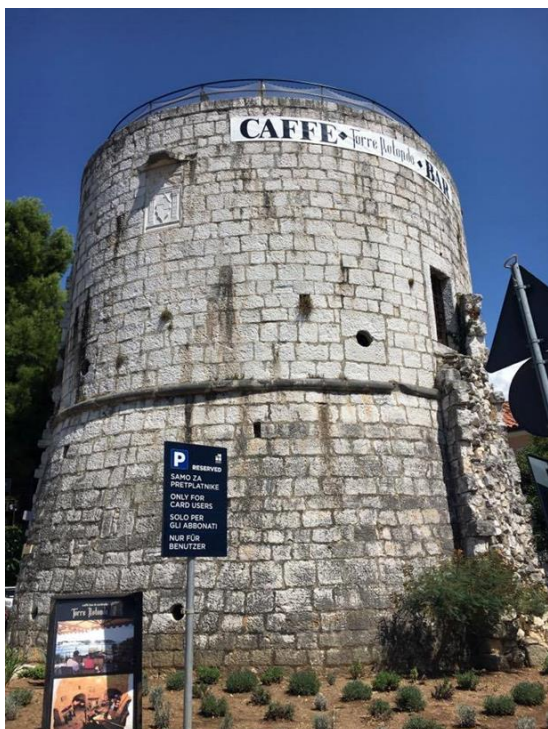
Peterkutna kula se nalazi na ulazu u starogradsku jezgru. Po obliku i obradi kamena daje se zaključiti da je građena u dvije faze. Podignuta je vjerojatno u 13. stoljeću, a obnovljena 1447. godine za vrijeme podestata Nicoloa Liona, o čemu svjedoči i kamena ploča s grbom uz koju su uklesani inicijali L. i N.²³

Okrugla kula na jugoistočnom dijelu grada predstavlja dokaz užurbanog napora Venecije za modernizacijom obrane pred turskom opasnošću. Kao i na Peterkutnoj kuli, na kamenoj ploči uzidana je godina 1474. te inicijali graditelja Pietra de Mule. Iako je tlocrt kule pravilnog kružnog oblika, u unutrašnjosti se javlja splet nepravilnih hodnika, prolaza, uspona i prostora puškarnica.²⁴

Nekadašnje obrambene kule danas su preuzele funkciju restorana i kafića. S vrha kula otvara se pogled na čitav grad, u kojem uživaju mnogobrojni posjetitelji. Presentacija kao dio spomeničke baštine ne postoji, a i rijetko se nađe u vodičima grada.

²³ Prelog (1): 76.str.

²⁴ <http://www.muzejporec.hr/hr/o-muzeju/zgrade-prostori/okrugla-kula/>

Slika 11. Okrugla kula

Slika 12. Peterokutna kula

4.5. Palača Zuccato

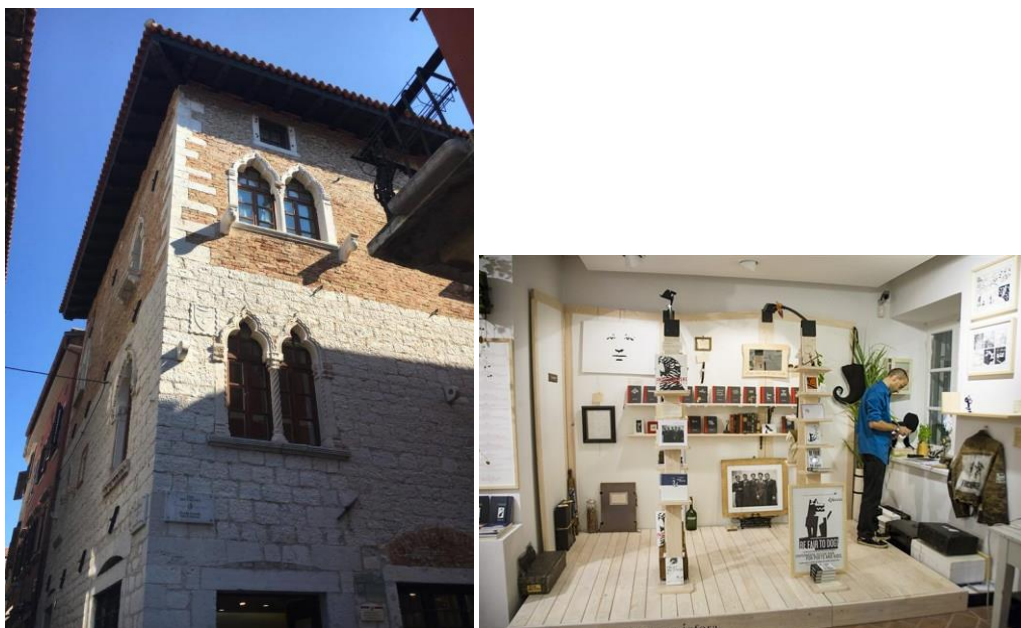
Palača Zuccato gotička je palača smještena točno na križanju antičkih glavnih ulica Decumanusa i Carda. U 13.stoljeću izgrađeno je prizemlje i prvi kat od kamena, a u 15. je stoljeću dobila drugi kat i potkrovlje u drugom materijalu, cigli, s naglašenim kamenim uglovima. Tijekom Drugog svjetskog rata palača je oštećena uslijed bombardiranja, a prva renovacija odvila se 1953.godine. Osim za vrijeme bombardiranja, palača je oštećena i tijekom potresa te uslijed gradnje biskupskog dvora kada je tuda prolazio kompletan transport. Prizemlje se 90-ih godina iskoristilo za funkciju galerijskog prostora, dok su ostale etaže bile neiskorištene zbog derutnog stanja. Godine 2004. izvedena je restauracija cijele palače, čime su dobivene tri etaže galerijskog prostora. Prilikom uređenja galerije nastojalo se maksimalno neutralizirati unutrašnji prostor kako bi se ispoštovala spomenička vrijednost same arhitekture.²⁵

Nakon restauracije 2004.godine, Moderna galerija svečano je otvorena izložbom slike Ede Murtića te izložbom fotografija koje su prikazivale nekadašnji izgled unutrašnjosti palače. S

²⁵ <http://www.parentium.com/prva.asp?clanak=3865>

obzirom da takvi materijalni dokazi postoje, trebali bi se iskoristiti i danas u svrhu same reprezentacije palače. Osim izložbenih predmeta, povijest palače i njezin nekadašnji izgled nije nigdje prezentiran.

Slika 13, 14. Vanjski i unutrašnji izgled palače Zuccato

4.6. Romanička kuća

Današnji izgled romaničke kuće, podignute u 13. stoljeću, rezultat je mnogih pregradnji te krivo izvedenih restauracija tijekom povijesti. Prizemlje je izvorno služilo kao staja za stoku, a na prvi se kat ulazilo kroz vanjsko kameno stubište gdje se nalazila samo jedna prostorija s ognjištem. Drugi je kat podijeljen na dvije manje prostorije, a s ostatkom kuće povezan je s unurašnjim stubištem.²⁶ Više je puta pregrađivana i obnovljena, a posljednja veća pregradnja izvedena je u 18. stoljeću kada je drugom katu nadodan drveni balkon što je ujedno i danas prepoznatljiv motiv, no ne može se smatrati izvornim dijelom Romaničke kuće.

Danas je u funkciji samo prizemlje kuće gdje se nalazi ilzožbeni prostor.

---

²⁶ Orlić, D., Poreč: povijest, kultura, umjetnost, prirodne ljepote, turizam, Turistička naklada, Zagreb, 2006., str.33.

Slika 15. Romanička kuća

4.7. Istarska sabornica i franjevačka crkva sv. Franje

Godine 1861. grad Poreč postaje sjedištem Istre te Pokrajinskog sabora. Sabor je zasjedao u zgradi koju danas nazivamo Istarska sabornica, u kojoj će se po prvi puta Hrvati boriti za svoj jezik, socijalno i nacionalno pravo. Posebno je važna godina 1879. kada će hrvatski zastupnik Marko Laginja po prvi put prozboriti hrvatsku riječ, na opće zaprepaštenje Talijana. Ta je građevina prvobitno izgrađena kao jednobrodna crkva sv. Franje u 13. stoljeću, u kojoj dugi niz stoljeća djeluju franjevci. Crkva je 1731. godine dobila zvonik kojeg će nacisti 1944. godine iskoristiti za obranu od savezničke avijacije. U tom je periodu zvonik potpuno devastiran. U 18. stoljeću crkva će biti barokizirana, a godine 1806. franjevci se povlače pred Napoleonom te se crkva pretvara u osnovnu školu. Nekoliko desetljeća kasnije građevina postaje vlasništvo obitelji Polesini koji u prizemlju crkve rade vinski podrum, a gornji dio postaje sjedištem Sabora.²⁷

Dok se spomenici kao što su Gotička palača i Romanička kuća pojavljuju na svim promotivnim materijalima grada Poreča, Istarska je sabornica i crkva sv. Franje potpuno zapostavljena te nedovoljno valorizirana. Interpretacijske ploče ne postoje, prolaznici i ne

²⁷ Orlić, Drago, Srdačno vaš Poreč, Errata Corrige, Poreč, 1997. Str. 89.

obraćaju pozornost na tu značajnu građevinu. Danas je Sabornica otvorena samo u vrijeme kulturnih priredbi te to postaje jedino vrijeme kada stanovnici grada mogu razgledati reprezentativan spomenik kulture.

Slika 16. Istarska sabornica i franjevačka crkva

4.8. Palača Sinčić - Zavičajni muzej Poreštine

Kao reprezentativna kuća bogate trgovačke obitelji Sinčić izgrađena je u drugoj polovici 18. stoljeća. Palača Sinčić izuzetan je primjer barokne stambene arhitekture. Svojom konstrukcijom, dimenzijama te izvedbom dekorativnih detalja, znatno se izdvaja od okolnih kuća.²⁸ Do danas su ostali sačuvani raspored soba i veliki saloni koji se protežu cijelom širinom građevine te kameni balkoni s pogledom na glavnu ulicu. Svaka etaža jednako je organizirana, u središtu se nalazi veliki salon uokolo kojeg su četiri manje prostorije. U sklopu palače nalazi se i prostrano dvorište.

Godine 1952. u palači se smjestio Zavičajni muzej Poreštine. Muzejski fundus sastoji se od arheoloških, kulturno-povijesnih, povijesnih, etnografskih i umjetničkih muzejskih predmeta. U prizemlju i dvorištu palače smješten je lapidarij muzeja u kojem se nalaze kameni spomenici rimskog doba kao što su sarkofazi, kapiteli, nadgrobni spomenici, are i dr. Osim

---

²⁸ Prelog (1): str. 269

zbirke starorimske plastike, u dvorištu su izložene gotičke bifore i grbovi gradskih palača, porušenih tijekom bombardiranja grada u Drugom svjetskom ratu.²⁹

U salonima je nekada bio izložen namještaj koji je pripadao najznačajnijim porečkim obiteljima. U okolnim su sobama bile izložene slike, antička zbirka, knjige iz razdoblja od 16. do 19. stoljeća i dr. Nekada stalni postav, danas se nalazi skriven pod ključem, uz izliku renovacije, koja traje već dugih deset godina. Za posjetitelje otvoreno je samo prizemlje i lapidarij u vrijeme trajanja izložaba, u prosjeku tri sata na dan. Kameni artefakti koji se tamo nalaze nemaju nikakvu interpretacijsku pločicu. Djelatost Muzeja svela se na organizaciju srednjovjekovnog festivala Giostra, koja se održava svake godine u rujnu.

Godine 2016. Slavi se deseta obljetnica Porečkog povijesnog festivala Giostra. Preko 250 kostimiranih sudionika s područja Poreštine kroz tri dana festivala posjetiteljima dočaravaju život u doba baroka. Središnji događaj festivala je viteška igra Giostra po kojoj je i sam festival dobio ime. Rekonstruiran je po pravilima viteškog nadmetanja održanog u Poreču 1745. godine. Osim viteških igara, prezentirana je barokna odjeća, glazba, plesovi, lokalni proizvodi, stari zanati, dramske predstave i ulični zabavljači. Ovaj je festival prvenstveno namijenjen okupljanju domaćeg stanovništva, iako postaje i sve veća turistička atrakcija. Osim domaćina iz udruge Giostre, na festivalu sudjeluju porečke plesne skupine, barokna plesna radionica iz Osnovne škole Poreč, zajednica Talijana i mnogi drugi. Takav jedan događaj zasigurno povezuje i jača zajednicu grada Poreča, ali i svijest o kulturnom identitetu grada.

Slika 17. i 18. Palača Sinčić, Zavičajni muzej Poreštine

---

²⁹ Orlić (26): str.40.

4.9. Izvan gradskih zidina

Poluotok s tri strane omeđen gradskim zidinama i morem opstao je do 18. stoljeća. No potrebe grada zahtijevale su širenje izvan zidina. Prva građevina izvan zidina bila velika crkva Gospe od Anđela sa zvonikom, oko koje su se počele graditi nove zgrade te je tako stvoren trg novog dijela grada, današnji Trg slobode.

Južnije od novog trga oblikovat će se drugi trg s reprezentativnom građevinom kazališta „Verdi“. Kazalište je sagrađeno 1885. godine prema projektu tršćanskog arhitekta Domenica Pulghera, zamišljeno kao hram kulture. Na samome vrhu nalazi se skulptura muze i dva dječaka koji u rukama drže maske komedije i tragedije.³⁰ U nekoliko je navrata porečko kazalište nadograđivano i restaurirano. Veliki restauracijski zahvat dogodio se 1910. godine kada je postavljena električna rasvjeta te riješeni sanitarni čvorovi. Većih intervencija na zgradi nije bilo do 2006. godine kada je u potpunosti restaurirana. Kazalište je do danas zadržalo istu funkciju.

Slika 19. Kazalište

Jedini spomenik iz razdoblja Drugog svjetskog rata nalazi se na trgu Joakima Rakovca, istočno od staroga grada. Na tgu je podignut spomenik u čast Joakima Rakovca, ispod kojeg se nalaze i njegovi posmrtni ostaci. Uz njegovu smrt vežu se brojne priče, od toga da ga je netko izdao iz redova partizana, do toga da su Nijemci imali špijuna. Njegov neumorni rad na podizanju naroda na ustanak te zalaganje za jednakost Hrvata i Talijana u Istri, Joakima Rakovca su čak i za života učinile legendom. No, taj se spomenik ne nalazi ni na jednom

---

³⁰ Orlić (27): str. 141.

promidžbenom materijalu, tako postaje još jedan u nizu nedovoljno valoriziranih i zapostavljenih spomenika u gradu Poreču.

Gradska vijećnica gradi se od 1904. do 1910. godine prema projektu arhitekta iz Trsta Arduina Berlama. Za vanjski izgled građevine izabrao je medijevalni stil venecijanskoga zaleđa. Kombinirao je opeku i kamen te drvo za opremu unutrašnjosti, oblikovao je i namještaj u svim reprezentativnim prostorijama. Stil arhitekture uklopio se u sliku grada, a danas se vijećnica u kojoj je smještena Općina grada Poreča ističe monumentalnošću i reprezentativnošću.

Slika 20. Gradska vijećnica

5. Ostali oblici kulturnog identiteta Poreča

Pod ostalim oblicima kulturnog identiteta mislila sam prije svega na one nematerijalne, kao što su govor, ples, glazba i gastronomija. Oni se ne smiju zaobići kada govorimo o kulturnom identitetu jednog istarskog grada. Istra je službeno dvojezična regija, koja ima pregršt dijalekata nastalih zbog čestih i velikih migracija, ali i suživota različitih naroda. Istrijani dijalekt doživljavaju kao temelj identiteta. Progovarajući na svom čakavskom dijalektu naglašavaju regionalnu pripadnost.

U Poreču se govori tvz. štokavsko-čakavskim dijalektom koji je i teritorijalno najrasprostranjeniji u Istri. Mladi većinom pričaju hrvatskim standardnim jezikom upotrebljavajući pojedine riječi iz dijalekta. To je većinom posljedica mijenjanja „kućnog“ jezika u standardni, kako bi se djeci olakšala prilagodba školi. Vrlo je zanimljiv projekt Gradske knjižnice Poreč „Pričam ti priču“ kao jedan oblik ponude kulturnog turizma. Projekt

vodi sedam pripovjedačica koje pričaju priče za djecu i odrasle na hrvatskom standardnom jeziku, čakavskom dijalektu, talijanskom dijalektu, albanskom te engleskom jeziku, kao govoru koji je najdostupniji svim turistima.

Glazba i ples također određuju nečiji identitet. U prošlosti su glazba i ples u Istri imali važnu ulogu u lokalnoj identifikaciji, bili su usklađeni s mentalitetom i stilom života ljudi koji su ih stvarali. Bitna karakteristika istarske glazbe je tzv. istarska ljestvica koja se sastoji od šest tonova. Karakteristična glazba postiže se snažnim pjevanjem kroz nos te je uglavnom pjevanje dvoglasno. Dvoglasno pjevanje Istre i Hrvatskog primorja uvršteno je i na UNESCO-vu listu nematerijalne kulturne baštine čovječanstva, kao primjer kompleksnog stila tradicijske glazbe koju nalazimo i izvan spomenutih područja, no upravo na ovom području ono živi najkompaktnije. Tipična istarska glazbala na kojima se izvodi dvoglasje su: sopele, sopile, mih, pive, dvojnice, šurle i dvožica tamburica.³¹ Balun je najrašireniji istarski ples koji se često može vidjeti na smotrama folklora te različitim manifestacijama. Na taj se način balun očuvao do danas, kao i dvoglasno pjevanje. Osim na manifestacijama, često se i glazba i ples izvode na tradicionalnim istraskim vjenčanjima.

U Istri djeluje mnogo folklornih društva, a organizirane su i radionice u školama u sklopu izvannastavnih aktivnosima. Kao u Istri, tako i u Poreču, glazba i ples iznimno se njeguju kao izraz našeg kulturnog identiteta.

Danas svaki dio Istre, pa tako i Poreč nastoji istaknuti i svoje gurmanske posebnosti i blagodati. Krajem 19. te do sredine 20. stoljeća zbog ratova i nesređenih političkih odnosa istarske prehrambene navike karakterizirala je jednostavnost i skromnost, a upravo je umijeće ni iz čega stvoriti ukusna i hranjiva jela ona vještina kojom su se mogle ponositi istarske žene toga vremena. Mediteranska klima te narodi koji su tijekom povijesti svoje specifičnosti ugrađivali u prehrambene navike Istrijana pogodovali su raznovrsnosti istarske kuhinje. Neka od karakterističnih istarskih jela i sastojaka jesu: pršut i sir, maneštra, tjestenina (pljukanci, fuži), tartufi, maslinovo ulje te jela s morskim plodovima. U starom gradu Poreču u sporednim uličicama nalazi se niz konoba i vinskih barova, gdje uz vino i istarsku kuhinju uživaju mnogi Porečani, a sve više i strani posjetitelji. Dakako, takva mjesta moguće je iskoristiti i za promicanje materijalnih elemenata kulturnog identiteta grada.

---

³¹ Orlić (16): str.162.

6. Prijedlozi promjene javne reprezentacije identiteta

Upravo spomenici kulture koji čine kulturnu baštinu neke sredine i naroda govore o prisutnosti ljudi na tom području te postaju dokaz da su njihovi preci stvarali prostor u kojemu oni žive.

Raster ulica iz rimskog doba, ali i sam naziv glavne ulice Decumanus, ostao je isti sve do danas što nam govori o iznimnoj vrijednosti spomenika iz tog razdoblja.

No, vrijedni spomenici zaslužuju drugačiji odnos i promjene ponašanja. Promjene su nužne i u porečkom zavičajnom muzeju koji se nalazi u nekadašnjoj Palači Sinčić. Glavni ulaz koji se nalazi u Ulici Decumanus otvoren je samo za vrijeme trajanja izložba, najčešće izložba fotografija koje su obješene iznad kamenih artefakata. Mogućnost razgleda inventara koji se nalazi u prizemlju palače jest isključivo za vrijeme trajanja izložba, k tome kameni artefakti nemaju apsolutno nikakve interpretacijske pločice. Osim dvorišta i prizemlja, ostali djelovi palače nisu otvoreni za javnost. Zbirka muzeja vrlo je bogata, namještaj i ostale artefakte potrebno je prezentirati na adekvatan način, takvo što zasigurno bi zainteresiralo i same stanovnike grada Poreča.

Slučaj sa ostalim spomenicima Poreča nije bitno drugačiji, izuzev Eufrazijeve bazilike. Interpretacijske ploče su šture, dok na nekim znamenitostima i ne postoje. Rute i putokazi na ulicama grada koji ukazuju na mjesta gdje se nalaze kulturne građevine također ne postoje.

Uz interpretacijske ploče potrebno je uvesti i suvremene načine prezentiranja. Potrebno je iskoristi što danas tehnologija nudi, osobito na vrijednom spomeniku pod UNESCO-vom zaštitom kao što je to Eufrazijeva bazilika. Bilo bi poželjno prezentirati u 3D animaciji izgled crkve kroz sva svoja razdoblja. Imati mogućnost na displayu pročitati povijest, prezentirati sve važne djelove bazilike itd.

Osim toga, zavičajnoj nastavi ne pridaje se mnogo pažnje, truda i značaja. Nekvalitetna zavičajna nastava u osnovnim i srednjim školama također je razlog gubitka svijesti o materijalnim dokazima kulturnog identiteta grada.

Slika 21. Okvir interpretacijske ploče na romaničkoj kući

7. Zaključak

Grad Poreč i danas otkriva tragove života mnogih civilizacija i kultura koje su izgradile njegov povijesni, urbani i kulturni identitet kroz više tisuća godina. Rimska, mletačka, austrijska, talijanska i niz drugih uprava utjecale su na život grada kao i na njegov kulturni identitet. Tri desetljeća dugo razdoblje talijanske vlasti, se, iako kratkotrajno, također odrazilo na život grada. Razdoblje nakon Drugog svjetskog rata obilježeno je prije svega promjenom etničke strukture stanovništva te razvojem turizma kao nove dominantne gospodarske djelatnosti. U svrhu boljeg razumijevanja same kulture i identiteta, te identifikacije glavnih područja grada i njihovih namjena, nužno je za početak prvenstveno promijeniti interpretacijske ploče u tkivu grada. Potom slijedi ostalo.

Vidljivo je da su stanovnici Poreča svjesni kulturnog značaja svoga grada no, na promidžbi kulture svakako treba poraditi kako bi i najmlađe i one mlađe generacije naučile njegovati (možda i mijenjati) svoj kulturni identitet, te odgovornije i svjesnije pristupati spomenicima prošlosti. Jednako tako isplatilo bi se osvijestiti to i novopridošlim stanovnicima grada. Jedino u zajedničkom djelovanju moguće je očuvati materijalna i nematerijalna svjedočanstva kulturnog identiteta.

8. LITERATURA

Knjige:

1. Blažević, Ivan, Povijest turizma Istre i Kvarnera. Opatija : Otokar Keršovani, 1987.
2. Budak, Neven, Istarski sabor, Zavičajni muzej Poreštine, Zagreb, 2011.
3. Cambi, Nenad, Antika, Ljevak, Zagreb, 2002.
4. Črnja Zvane, Rakovac Dušan, Poreč, Čakavski sabor, Žminj, 1975.
5. Ekl, Vanda, Zbronik Poreštine, Knjiga 2
6. Jurković M., Hrvati i Karolinci: rasprave i vrela, Muzej hrvatskih arheoloških spomenika, Split, 2000.
7. Matejčić, Ivan, Eufrazijana – Katedrala u Poreču, Istarska županija, Zagreb, 2014.
8. Matičec, D. Strukturni sklop područja Rovinj-Poreč : (zapadna Istra) : magistarski rad. Zagreb, 1989.
9. Maroević, Ivo, Sadašnjost baštine, Društvo povjesničara umjetnosti sr Hrvatske, Zagreb, 1986.
10. Maroević, Ivo, Uvod u muzeologiju, Zavod za informacijske studije, Zagreb, 1993.
11. Mikolić, Mario, Talijanska okupacija i narodno oslobodilačka borba, Turistički savez općine Poreč, Umag, 1985.
12. Orlić, Ivona, Istra kroz tri generacije: između svakodnevne konstrukcije identiteta i turističkog proizvoda, Pazin: Etnografski muzej Istre, 2013.
13. Orlić, Drago, Poreč : povijest, kultura, umjetnost, prirodne ljepote, turizam. Zagreb : Turistička naklada, 2006.
14. Orlić, Drago, Srdačno vaš Poreč, Errata Corrige, Poreč, 1997.
15. Prelog, Milan, Poreč, grad i spomenici, Institut za povijest umjetnosti, Zagreb, 2007.
16. Starac, Alka, Urbanizam i arhitektura u Istri, iz kataloga: Klasični Rim na tlu Hrvatske, Galerija Klovićevi dvori, Zagreb, 2014.
17. Šetić Nevio, Poreč i Poreština u doba Napoleona, Zbronik Poreštine, (ur.) Legović Marko, Zavičajni muzej Poreštine, Poreč, 1987.
18. Zdunić, Drago, Poreč : Turistički savez općine ; Zagreb : Spektar, 1985.

Časopisi:

1. Buzov, M. Podni mozaici sustava Eufrazijeve bazilike. Prilozi Instituta za arheologiju u Zagrebu. - 18 (2001) ; str. 235-252.
2. Ettinger Starčić, Zrinka, Pregled staklene građe iz rimske vile u Červar Portu kod Poreča. *Histria antiqua*. - (2006), sv. 14 ; str. 245-259.
3. Grabovac, V. Bizantska ljepotica na tlu Istre : Eufrazijeva bazilika. *Meridijani*. - 11(2012), 163 ; str. 37-43.
4. Kolić, Anka. Turistički proizvod Županije istarske : pojam i kvaliteta destinacije. *Ekonomski pregled*. - 47 (1996), 3/4 ; str. 198-209.
5. Matejčić, I. Duh biskupa Eufrazija : rajski vrt u Poreču. *Cicero (Zagreb)*. - 2 (1999), 4 ; str. 72-83.
6. Perčić, I. Poreč : la Basilica eufrasiana. [Beograd] : Jugoslavija, [1974].
7. Poropat Pustijanac, E. Poreč : dvije tisuće godina u vrtlogu povijesnih zbivanja. *Sušačka revija*. 18 (2010), 70/71 ; str. 99-110
8. Vuković, P. Prilog poznavanju antičkih sarkofaga u Istri. *Peristil (Zagreb)*. - 35/36 (1992/1993) ; str. 1-16.

Izvori na internetu: (5. 08. 2016.)

1. Istarska kulturna strategija. URL: http://www.istra-istria.hr/uploads/media/Istarska_kulturna_strategija.pdf
2. Čudesna kulturna baština - Hrvatske turističke zajednice. URL: <http://business.croatia.hr/Documents/1358/Cudesna-kulturna-bastina-2011.pdf>
3. Petrović, I. Proslava i međunarodni znanstveni skup Eufrazijeva bazilika i Poreč. Poreč, 7-10 rujna 1998. *Slovo*. 50 (2000).
4. Baran, V., Grabovac, V., Puljić, A. Zaštita prirodne i kulturne baštine s posebnim naglaskom na Eufrazijevu baziliku. *Metodički obzori*, Vol.2(2007)2 No.4 Prosinac 2007.
5. Hrvatin, D. Razvitak turističke izgradnje na priobalju Poreštine Od ušća rijeke Mirne do Limskog zaljeva. URL: <http://hrcak.srce.hr/file/16404>

6. ISTRA | Grad Poreč. URL:

http://www.istra.hr/hr/regije_i_mjesta/mjesta_i_gradovi/ltz_porec

7. Grad Poreč - Smještaj. URL: <http://www.porec.hr/prva.aspx?stranica=119&pid=21>

8. Okrugla kula - <http://www.muzejporec.hr/hr/o-muzeju/zgrade-prostori/okrugla-kula/>

9. <http://www.klub-susacana.hr/revija/clanak.asp?Num=70-71&C=18>

10. <http://www.parentium.com/prva.asp?clanak=3865>